

PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC TỰ HỌC, TỰ NGHIÊN CỨU CỦA HỌC VIÊN TRONG QUÂN ĐỘI ĐÁP ỨNG YÊU CẦU GIÁO DỤC, ĐÀO TẠO TRONG BỐI CẢNH MỚI

Đỗ Phong Châu
Đặng Văn Nam
Trường Đại học Nguyễn Huệ

Tóm tắt: Phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên trong Quân đội là yêu cầu khách quan, cấp thiết nhằm nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo, xây dựng đội ngũ cán bộ quân đội đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại trong tình hình mới. Bài viết tập trung làm rõ cơ sở khoa học, những vấn đề đặt ra và đề xuất một số giải pháp cơ bản nhằm phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục, đào tạo trong bối cảnh mới.

Từ khóa: tự học; tự nghiên cứu; học viên quân đội; giáo dục đào tạo; chuyển đổi số; đổi mới giáo dục.

DEVELOPING SELF-STUDY AND SELF-RESEARCH CAPACITY OF MILITARY CADETS TO MEET EDUCATION AND TRAINING REQUIREMENTS IN THE NEW CONTEXT

Abstract: Developing the self-study and self-research capacity of military cadets is an objective and urgent requirement for improving the quality of education and training, and for building a contingent of military officers capable of meeting the requirements of building the Vietnam People's Army into a revolutionary, regular, elite, and modern force in the new situation. This article focuses on clarifying the scientific basis, identifying emerging issues, and proposing several fundamental solutions to develop cadets' self-study and self-research capacity in order to meet the requirements of educational and training reform in the new context.

Key words: self-study; self-research; cadets; education and training; digital transformation; educational reform.

Nhận bài: 16/03/2026

Phản biện: 16/04/2026

Duyệt đăng: 21/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, sự phát triển mạnh mẽ của khoa học, công nghệ, chuyển đổi số và yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam “cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại” đang đặt ra những yêu cầu mới đối với công tác giáo dục, đào tạo trong quân đội. Trong bối cảnh đó, người học không chỉ tiếp thu tri thức từ giảng viên mà cần hình thành năng lực tự học, tự nghiên cứu nhằm chủ động cập nhật kiến thức, nâng cao trình độ chuyên môn, năng lực tư duy và khả năng thích ứng với sự phát triển nhanh chóng của thực tiễn quân sự. Tự học, tự nghiên cứu là yếu tố quyết định chất lượng học tập, rèn luyện của học viên; đồng thời là cơ sở để hình thành năng lực học tập suốt đời của đội ngũ cán bộ quân đội tương lai. Vì vậy, phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên trong Quân đội vừa là yêu cầu cấp thiết trước mắt, vừa mang ý nghĩa chiến lược lâu dài đối với sự nghiệp giáo dục, đào tạo quân đội hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở khoa học phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên trong Quân đội

Từ góc độ lý luận, sự chuyển dịch từ mô hình giáo dục truyền thụ tri thức sang mô hình giáo dục phát triển năng lực là xu thế tất yếu của giáo dục

hiện đại; tiếp cận năng lực nhấn mạnh khả năng huy động tổng hợp tri thức, kỹ năng, thái độ và kinh nghiệm để giải quyết hiệu quả các nhiệm vụ trong những bối cảnh cụ thể. Trong cách tiếp cận đó, năng lực tự học, tự nghiên cứu giữ vai trò trung tâm, là điều kiện để hình thành và phát triển các năng lực nghề nghiệp khác. Mác cho rằng: “Chúng tôi hiểu sức lao động, hay năng lực lao động là toàn bộ những năng lực thể chất và tinh thần tồn tại trong một cơ thể, trong một con người đang sống, và được người đó đem ra vận dụng mỗi khi sản xuất ra một giá trị sử dụng nào đó”. Quan điểm của Đảng ta, Đại hội XIV khẳng định phát triển con người là trung tâm của chiến lược phát triển; giáo dục, đào tạo là con đường cơ bản để phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao. Trong Quân đội, các nghị quyết của Quân ủy Trung ương về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo đã xác định rõ yêu cầu xây dựng đội ngũ cán bộ có bản lĩnh chính trị vững vàng, tư duy khoa học, năng lực sáng tạo và khả năng thích ứng cao. Những quan điểm đó tạo cơ sở chính trị - lý luận trực tiếp cho việc phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên Quân đội hiện nay.

Xét về cấu trúc, năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên Quân đội bao gồm các thành tố cơ

bản: động cơ, thái độ và ý thức tự học đúng đắn; năng lực xác định mục tiêu, nội dung và kế hoạch học tập, nghiên cứu; kỹ năng tìm kiếm, xử lý, đánh giá thông tin và tri thức khoa học; năng lực tư duy độc lập, phản biện và sáng tạo; khả năng vận dụng tri thức vào thực tiễn huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu và công tác quân sự. Đây là một chỉnh thể thống nhất, gắn bó chặt chẽ với việc hình thành bản lĩnh nghề nghiệp của người sĩ quan.

2.2. Thực tiễn và những vấn đề đặt ra trong phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên trong Quân đội

Thực tiễn giáo dục, đào tạo tại các học viện, nhà trường Quân đội trong những năm qua cho thấy, việc phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên đã được các cấp ủy, chỉ huy và đội ngũ giảng viên quan tâm hơn so với trước đây và đạt được những kết quả bước đầu quan trọng. Nhận thức về vai trò của tự học, tự nghiên cứu từng bước được nâng lên; nhiều hình thức tổ chức học tập, nghiên cứu khoa học của học viên được triển khai tương đối nền nếp; ý thức chủ động học tập của một bộ phận học viên có chuyển biến tích cực. Những kết quả đó góp phần từng bước nâng cao chất lượng đào tạo và tạo tiền đề cho việc đổi mới giáo dục, đào tạo trong Quân đội.

Tuy nhiên, xét một cách toàn diện, có thể thấy rằng năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên Quân đội chưa thực sự trở thành năng lực chủ đạo, chưa giữ vai trò chi phối toàn bộ quá trình học tập, rèn luyện và phát triển nghề nghiệp. Ở không ít nơi, tự học vẫn chủ yếu được hiểu như sự kéo dài của hoạt động học trên lớp; phương pháp học tập của học viên còn nặng về tiếp thu thụ động; khả năng xác định vấn đề nghiên cứu, tìm kiếm và xử lý thông tin khoa học, cũng như năng lực tư duy độc lập, phản biện và sáng tạo còn hạn chế. Hoạt động nghiên cứu khoa học của học viên tuy đã được chú trọng hơn, song nhìn chung vẫn mang tính phong trào, chưa gắn chặt với việc hình thành năng lực tự học, tự nghiên cứu một cách bền vững. Nguyên nhân chủ yếu của các tồn tại, khuyết điểm trên đây do “Nhận thức, trách nhiệm và năng lực của cấp ủy, chỉ huy, cán bộ một số cơ quan, đơn vị nhà trường chưa ngang tầm với yêu cầu nhiệm vụ...”, trong đó 1 phần có năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên chưa được phát huy một cách triệt để, hiệu quả nhất.

Thực trạng đó cho thấy một mâu thuẫn cơ bản, đó là trong khi yêu cầu đào tạo người sĩ quan hiện đại đòi hỏi năng lực tự học, tự nghiên cứu phải trở

thành năng lực cốt lõi, thì trong thực tiễn giáo dục quân sự, năng lực này vẫn chưa được phát triển tương xứng, chưa được đặt đúng vị trí trung tâm của quá trình đào tạo. Đây là vấn đề đặt ra yêu cầu phải tiếp tục đổi mới mạnh mẽ hơn nữa tư duy, mục tiêu và phương thức giáo dục, đào tạo trong Quân đội. Trong bối cảnh xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, yêu cầu đối với người sĩ quan ngày càng cao và toàn diện. Người sĩ quan không chỉ cần nắm vững tri thức chuyên ngành hiện có, mà quan trọng hơn là phải có khả năng tự học, tự bồi dưỡng để không ngừng cập nhật tri thức mới, làm chủ vũ khí, trang bị kỹ thuật hiện đại, thích ứng nhanh với sự biến đổi của hình thái chiến tranh và phương thức tác chiến. Điều đó đòi hỏi giáo dục quân sự phải chuyển mạnh từ mục tiêu “truyền thụ tri thức” sang mục tiêu “hình thành năng lực”, trong đó năng lực tự học, tự nghiên cứu giữ vai trò nền tảng. Bên cạnh đó, sự phát triển mạnh mẽ của khoa học, công nghệ và quá trình chuyển đổi số đang làm thay đổi căn bản môi trường học tập và nghiên cứu trong Quân đội. Không gian học tập truyền thống đang dần được mở rộng sang môi trường số với các nguồn học liệu mở, cơ sở dữ liệu khoa học quân sự, các công cụ hỗ trợ nghiên cứu hiện đại. Điều này vừa tạo ra những cơ hội thuận lợi để phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên, vừa đặt ra những thách thức không nhỏ. Nếu không được trang bị đầy đủ năng lực học tập trong môi trường số, học viên sẽ khó có thể khai thác hiệu quả các nguồn tri thức mới, thậm chí có nguy cơ tụt hậu trước sự phát triển nhanh chóng của khoa học, công nghệ quân sự.

“Giáo dục và đào tạo trong Quân đội là một trong những nhiệm vụ chính trị trọng tâm, quan trọng hàng đầu của cấp ủy, chỉ huy các cấp, là một trong những khâu then chốt, đột phá, quyết định đến chất lượng xây dựng đội ngũ cán bộ, nhân viên chuyên môn kỹ thuật, góp phần xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại”. Do đó, phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên không còn là một nhiệm vụ mang tính bổ trợ, mà đã trở thành yêu cầu cấp thiết, có ý nghĩa chiến lược, quyết định chất lượng đào tạo đội ngũ sĩ quan và năng lực chiến đấu của Quân đội trong tương lai. Đây chính là cơ sở thực tiễn quan trọng đặt ra yêu cầu phải có những giải pháp đồng bộ, căn cơ nhằm phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên Quân đội trong thời gian tới.

2.3. Giải pháp phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên trong Quân đội

Một là, tiếp tục quán triệt sâu sắc và cụ thể hóa quan điểm của Đảng, Quân ủy Trung ương về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo trong Quân đội.

Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo theo hướng phát triển năng lực và học tập suốt đời là quan điểm lớn, xuyên suốt của Đảng ta, được xác định trong Nghị quyết số 71-NQ/TW ngày 22/8/2025 của Ban Chấp hành Trung ương và tiếp tục được khẳng định trong văn kiện Đại hội XIV của Đảng. Đối với Quân đội, quan điểm này được cụ thể hóa trong các nghị quyết, chỉ thị của Quân ủy Trung ương, tiêu biểu là Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW ngày 20/12/2022 về đổi mới công tác giáo dục, đào tạo trong tình hình mới và Chỉ thị số 2423-CT/QUTW ngày 09/12/2023 về tiếp tục đổi mới, nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo trong Quân đội. Do vậy, cần phải tiếp tục quán triệt, tổ chức thực hiện, đặc biệt cần cụ thể hóa các quan điểm của Đảng, Quân ủy Trung ương, qua đó nâng cao nhận thức và trách nhiệm của cấp ủy, chỉ huy các cấp, đội ngũ giảng viên và học viên về mục tiêu đổi mới giáo dục, đào tạo theo hướng phát triển năng lực và học tập suốt đời. Cụ thể hóa quan điểm đổi mới giáo dục, đào tạo vào mục tiêu, chuẩn đầu ra và yêu cầu đào tạo của từng đối tượng học viên. Trong đó, năng lực tự học, tự nghiên cứu phải được xác định là một trong những năng lực cốt lõi của người sĩ quan, làm căn cứ để thiết kế chương trình, tổ chức dạy học và đánh giá kết quả đào tạo.

Hai là, đổi mới nội dung, chương trình và phương pháp đào tạo theo hướng tiếp cận năng lực, gắn chặt với phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên.

Đổi mới nội dung, chương trình và phương pháp đào tạo theo hướng phát triển năng lực là yêu cầu xuyên suốt; đây là cơ sở chính trị - pháp lý trực tiếp để triển khai đổi mới chương trình, nội dung và phương pháp đào tạo trong các học viện, nhà trường Quân đội hiện nay. Theo đó, cần “rà soát đổi mới quy trình đạo tạo theo hướng rút ngắn thời gian đào tạo tại nhà trường, tăng cường thực hành, thực tập, thực tế tự của học viên”; đổi mới nội dung và chương trình đào tạo theo hướng tiếp cận năng lực. Cần rà soát, điều chỉnh chương trình đào tạo theo hướng giảm tải các nội dung mang tính hàn lâm thuần túy, trùng lặp; tăng cường các nội dung có tính tích hợp, liên ngành,

gắn với thực tiễn huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu và chức trách, nhiệm vụ của người sĩ quan. Trong cấu trúc chương trình, phải xác định rõ năng lực tự học, tự nghiên cứu là một trong những năng lực cốt lõi cần hình thành và phát triển cho học viên, qua đó tạo điều kiện để người học chủ động chiếm lĩnh tri thức và phát triển tư duy độc lập. Đổi mới phương pháp dạy học theo hướng phát huy vai trò chủ thể của học viên. Trên cơ sở định hướng của Chỉ thị số 2423-CT/QUTW của Quân ủy Trung ương về tiếp tục đổi mới, nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo trong Quân đội, cần đẩy mạnh áp dụng các phương pháp dạy học tích cực như dạy học theo vấn đề, nghiên cứu tình huống quân sự, học tập gắn với nghiên cứu khoa học, tổ chức seminar, thảo luận khoa học. Giảng viên chuyển mạnh từ vai trò “truyền thụ tri thức” sang vai trò tổ chức, hướng dẫn, hỗ trợ quá trình tự học, tự nghiên cứu của học viên. Phải gắn chặt đổi mới chương trình, phương pháp đào tạo với rèn luyện năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên.

Ba là, xây dựng môi trường giáo dục quân sự hiện đại, đồng bộ; đẩy mạnh chuyển đổi số trong giáo dục, đào tạo.

Cần xây dựng môi trường học tập quân sự theo hướng mở, lấy người học làm trung tâm, bảo đảm kết hợp hài hòa giữa kỷ luật quân sự nghiêm minh với không gian học thuật khuyến khích tư duy độc lập, sáng tạo. Trong môi trường đó, học viên được tạo điều kiện chủ động tiếp cận tri thức, trao đổi học thuật, tham gia nghiên cứu khoa học và rèn luyện phương pháp tự học, tự nghiên cứu dưới sự định hướng của giảng viên. Đẩy mạnh chuyển đổi số trong giáo dục, đào tạo quân đội như một giải pháp then chốt để nâng cao hiệu quả tự học, tự nghiên cứu của học viên. Cần tập trung xây dựng và hoàn thiện hệ thống học liệu số, thư viện điện tử, cơ sở dữ liệu khoa học quân sự dùng chung; từng bước hình thành các nền tảng học tập trực tuyến, hệ thống quản lý học tập số, tạo điều kiện để học viên học tập mọi lúc, mọi nơi, chủ động khai thác và cập nhật tri thức mới. Nâng cao năng lực sử dụng công nghệ số trong học tập và nghiên cứu cho học viên, coi đây là một bộ phận quan trọng của năng lực tự học, tự nghiên cứu trong điều kiện hiện đại.

Bốn là, đổi mới công tác kiểm tra, đánh giá theo hướng đánh giá năng lực một cách toàn diện, thực chất của người học.

Kiểm tra, đánh giá là khâu then chốt, có vai trò điều chỉnh và định hướng toàn bộ quá trình

dạy học, học tập và nghiên cứu. Cần chuyển trọng tâm kiểm tra, đánh giá từ kết quả cuối cùng sang đánh giá quá trình học tập và rèn luyện của học viên. Trong đó, chú trọng đánh giá mức độ chủ động, khả năng tự xác định vấn đề học tập, nghiên cứu; năng lực tìm kiếm, xử lý thông tin; khả năng tư duy độc lập, phản biện và vận dụng tri thức vào giải quyết các tình huống học tập, huấn luyện và công tác quân sự. Đa dạng hóa hình thức và phương pháp kiểm tra, đánh giá theo hướng tiếp cận năng lực. Bên cạnh các hình thức thi, kiểm tra truyền thống, cần tăng cường đánh giá thông qua bài tập nghiên cứu, tiểu luận, thuyết trình, seminar, báo cáo khoa học, đánh giá qua sản phẩm học tập và kết quả nghiên cứu của học viên. Các hình thức đánh giá này buộc người học phải tự học, tự nghiên cứu một cách nghiêm túc, qua đó phản ánh đúng năng lực thực chất của học viên.

Năm là, phát huy vai trò tự học, tự nghiên cứu, năng lực tư duy độc lập và khả năng vận dụng tri thức của học viên vào thực tiễn công tác quân sự.

Cần hình thành và củng cố động cơ, thái độ học tập đúng đắn cho học viên, làm cho mỗi học viên nhận thức sâu sắc rằng tự học, tự nghiên cứu không chỉ là yêu cầu học tập trước mắt, mà là yêu cầu nghề nghiệp lâu dài của người sĩ quan. Trên cơ sở đó, học viên chủ động xây dựng kế hoạch học tập, nghiên cứu phù hợp với mục tiêu đào tạo và yêu cầu phát triển bản thân. Rèn luyện năng lực tư duy độc lập, tư duy phản biện và khả năng giải quyết vấn đề trong học tập và nghiên cứu. Cần tạo điều kiện để học viên tham gia thảo luận học thuật, phân tích tình huống quân sự, nghiên

cứ các vấn đề thực tiễn của huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu; qua đó hình thành thói quen suy nghĩ độc lập, không thụ động tiếp thu tri thức, biết đánh giá, lựa chọn và vận dụng tri thức một cách sáng tạo. Tăng cường gắn kết giữa hoạt động học tập, nghiên cứu với thực tiễn công tác quân sự. Thông qua các bài tập tình huống, diễn tập, thực hành, thực tập và hoạt động nghiên cứu khoa học của học viên, cần tạo điều kiện để người học vận dụng kiến thức đã học vào giải quyết các vấn đề cụ thể của huấn luyện, quản lý bộ đội và thực hiện nhiệm vụ quân sự. Đây là con đường quan trọng để chuyển hóa tri thức thành năng lực thực tiễn của người sĩ quan.

III. KẾT LUẬN

Phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu của học viên trong quân đội là yêu cầu khách quan, cấp thiết nhằm nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo, đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam trong tình hình mới. Đây không chỉ là nhiệm vụ của bản thân học viên mà còn là trách nhiệm của các cấp ủy, chỉ huy, cơ quan chức năng, đội ngũ giảng viên và các học viện, nhà trường Quân đội. Trong bối cảnh chuyển đổi số, hội nhập quốc tế và sự phát triển nhanh chóng của khoa học quân sự hiện đại, việc phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu cần được tiến hành đồng bộ bằng nhiều giải pháp thiết thực, phù hợp. Qua đó góp phần đào tạo đội ngũ cán bộ quân đội có bản lĩnh chính trị vững vàng, trình độ chuyên môn cao, năng lực tư duy sáng tạo và khả năng thích ứng tốt với yêu cầu nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong thời kỳ mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

C.Mác và Ph.Ăngghen toàn tập, *Tập 23*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, tr.251.

Quân ủy Trung ương, *Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW, ngày 20/12/2022 về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới*, Hà Nội, 2022.